

Effect of the Challenges of Student Learnings Evaluation on Deliberate Practice Study Approach

Ghanbari S.* PhD, Ardalan M.R.¹ PhD, Karimi I.¹ MSc

*Educational Sciences Department, Humanities Faculty, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran
¹Educational Sciences Department, Humanities Faculty, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran

Abstract

Aims: Students regulate their study approaches based on teacher evaluation practices. Current methods of evaluating the learners' knowledge have shortcomings. The aim of this study was to evaluate the challenges of evaluation of learning of medical sciences universities' students and the impact of these challenges on deliberate practice study approach.

Instrument & Methods: This descriptive-survey research was performed in all undergraduate, master, and medical students (basic sciences stage) students of Hamedan University of Medical Sciences in 2014 and 357 students were selected by random sampling. Data were gathered using recognizing the challenges of evaluation of students and Deliberate Practice Study Approach questionnaires. Data analyses were done by descriptive statistics, factor analysis technique and Structural Equation Modeling using LISREL and SPSS 20 software.

Findings: Challenges related to the lack of attention to individual differences (0.81) had the highest and challenges related to the use of non-objective evaluation (0.73) had the lowest loading factor. The effect of evaluation challenges on deliberate practice study approach was -0.74 ($p<0.01$).

Conclusion: More tangible the educational experiences for students and be done in more interactive environment and in a way their individual differences and abilities be identified and recognized, their challenges in the current practices of evaluation of students are minimized, and affected Deliberate Practice Study Approach.

Keywords

Program Evaluation [<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68015397>];
Students, Medical [<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68013337>];
Structural Equatio [Not in MeSH]

* Corresponding Author

Tel: +988138292614

Fax: +988138292614

Address: Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Shahid Mostafa Ahmadi Roshan Chahar Bagh, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran. Postal code: 6517838695
siroosghanbari@yahoo.com

Received: April 27, 2015 Accepted: June 2, 2015 ePublished: June 6, 2015

تأثیر چالش‌های ارزشیابی آموخته‌های دانشجویان بر رویکرد مطالعه عمل فکورانه

سیروس قنبری*

گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

محمد رضا اردلان Ph.D

گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

ایمان کریمی MSc

گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

چکیده

اهداف: دانشجویان رویکردهای مطالعه خود را براساس شیوه‌های ارزش‌یابی استانید تنظیم می‌کنند. شوههای فعلی ارزش‌یابی از آموخته‌های فراگیران دارای نارسایی‌هایی است. هدف این پژوهش، بررسی چالش‌های ارزش‌یابی از آموخته‌های دانشجویان در دانشگاه‌های علوم پزشکی و تاثیر این چالش‌ها بر رویکرد مطالعه عمل فکورانه بود.

ابزار و رووش‌ها: این پژوهش توصیفی- پیامبایشی در کلیه دانشجویان دوره کارشناسی، کارشناسی ارشد و مقطع علوم پایه دکترای حرفه‌ای دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال ۱۳۹۳ انجام شد و ۳۵۷ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های شناسایی چالش‌های ارزش‌یابی دانشجویان و رویکرد مطالعه عمل فکورانه استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق آمار توصیفی، تکنیک تحلیل عاملی تاییدی و مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای لیزرل و SPSS انجام شد.

یافته‌ها: چالش‌های مربوط به عدم توجه به تفاوت‌های فردی (۰/۸۱)، بیشترین و چالش‌های مربوط به عدم استفاده از ارزش‌یابی‌های غیرعینی (۰/۷۳) کمترین بار عاملی را داشتند. تاثیر چالش‌های ارزش‌یابی بر مطالعه عمل فکورانه دانشجویان ۰/۷۴- ۰/۰۱ بود (p=).

نتیجه‌گیری: هر چه تجربیات آموزشی برای دانشجویان محسوس و در محیط بیشتر تعاملی صورت بگیرد و به نوعی تفاوت‌های فردی و قابلیت‌های آنها شناسایی و به رسمیت شناخته شود، چالش‌های موجود در شیوه‌های فعلی ارزش‌یابی از دانشجویان به‌حداقل می‌رسد و رویکرد مطالعه عمل فکورانه را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: ارزش‌یابی، دانشجویان علوم پزشکی، معادلات ساختاری

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۲/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۳/۱۲

*نویسنده مسئول: siroosghanbari@yahoo.com

مقدمه

آموزش علوم پزشکی بخشی از نظام آموزش عالی است که با حیات انسان‌ها سروکار دارد و یکی از مقدس‌ترین حرفة‌ها در عالم هستی است. تفسیر "علم‌الابدان" در احادیث به مفهوم پزشکی و همچنین

تاكيد قرآن مبتنی بر ارزش حفظ جان انسان‌ها از جمله نشانه‌های قداست و اهمیت اين علم نزد خداوند متعال بوده که اين مهم منشاگرگته از رسالت ذاتي اين علم در خدمت‌رسانی به مردم و حفظ سلامتی افراد جامعه است [۱]. از اين رو تعليم و تربیت در اين رشته با توجه به پيشرفت‌های سريع علم و فناوري باید حالتی متحول داشته و پاسخگوی نيازهای جامعه در حال تغيير باشد. يكی از عوامل عمدتی که می‌تواند آموزش را از حالت ايستا به مسیر پویا و متحول هدایت نماید، ارزش‌یابی است [۲].

ارزش‌یابی آموزشی، موارد و ابعاد متعددی را در بر می‌گيرد که يك بعد آن ارزش‌یابی از آموخته‌های فراگيران است [۳]. دانشجویان رویکردهای مطالعه و آمادگی کارآمد خود را نیز براساس شیوه‌های ارزش‌یابی استانید تنظیم می‌کنند. شوههای فعلی ارزش‌یابی از آموخته‌های فراگيران دارای نارسایی‌های دانشجویان، ضرورت کاربرد ابزارهای گوناگون ارزش‌یابی بر حسب ماهیت و موضوع يادگيری، جنبه‌های خاصی از يادگيری‌های فراگيران را مورد سنجش قرار می‌دهد. از اين رهگذر شیوه فعلی ارزش‌یابی از آموخته‌های فراگيران دارای نارسایی‌هایی است [۵] که ضمن بررسی اين موانع و نارسایی‌ها، اين پژوهش به‌دبیال چالش‌هایی است که موجب می‌شوند استانید به‌هنگام ارزش‌یابی از آموخته‌های دانشجویان، از شیوه‌های مختلف و اصول و قواعد مربوط به شیوه‌های متنوع ارزش‌یابی استفاده ننمایند. از نظر اریاعی شیوه‌های ارزش‌یابی متبادل در دانشگاه‌ها دارای چهار عیب اساسی است: ۱) استفاده از يك شیوه برای ارزش‌یابی همه دانشجویان و عدم توجه به تفاوت‌های فردی آنها، ۲) تاكيد بيش از حد بر ارزش‌یابی تراكمی، ۳) عدم استفاده از شیوه‌های ارزش‌یابی مبتنی بر شغل، نظری پژوهش یا مطالعه موردي، ۴) عدم استفاده از راهبردهای خودستجی به‌وسیله همگروهی [۴].

کوچ و کیت با انقاد از حافظه‌محوربودن، غيرکاربردی‌بودن، موضوع‌محوربودن و غيرخلاق‌بودن ارزش‌یابی سنتی دانشگاه‌ها، بر اين باورند که آموزش دانشگاهی علاوه بر هدف‌های موضوعی، هدف‌های دیگری نیز مانند هدف‌های ذهنی، شخصی، اجتماعی و عملی دارد که باید در ارزش‌یابی از آموخته‌ها نیز مد نظر قرار گيرد و شیوه‌های متناسب با آن به کار گرفته شود [۶].

ارزش‌یابی و چالش‌های آن می‌تواند رغبت و علاقه دانشجویان را نسبت به رویکرد مطالعه و يادگيری تحت تاثير قرار دهد [۷]. چنانچه ارزش‌یابی بر مبنای درک عمیق طراحی شده باشد، دانشجویان رویکرد عمقی را با هدف درک واقعی مطالب به‌كار می‌برند و باعث يادگيری معنی‌دار و طولانی‌مدت می‌شود. اگر هدف ارزش‌یابی تاكيد بر موضوعات جزئی و يادآوری اطلاعات باشد، دانشجویان با استفاده از رویکرد سطحی به حفظ مطالب و يادگيری طوطی‌وار می‌پردازند و به درک معنای مطالب اهمیت نمی‌دهند [۸-۱۱]. در اين ميان، رویکرد مطالعه عمل فکورانه از اهمیت اساسی در اين زمينه برخوردار است. عمل فکورانه، به عملیات يا

ارزش‌یابی بالینی مبتنی بر اهداف طبقه‌بندی نمودند [۲۵]. علوفی و /یرج بور در پژوهش خود نشان دادند شاخص‌های پیونددادن آموزش نظری به آموزش بالینی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، به ترتیب دارای بیشترین و کمترین میانگین بودند [۲۶]. بولین و سان در پژوهشی مهم‌ترین چالش‌های ارزش‌یابی از دانشجویان را عدم آشنایی استادان با شیوه‌های مناسب ارزش‌یابی و حاکمیت شیوه‌های آموزش معلم محور تلقی می‌کنند [۲۷]. ساین در پژوهش خود دشواری‌های سازمانی و موانع ساختاری موجود در نظام آموزشی و برنامه درسی دانشگاهی را از چالش‌های مهم برای اجرای صحیح ارزش‌یابی تلقی می‌کند [۲۸]. تارانت نیز در تحقیق خود نشان داد حدود نیمی از سئوالات طراحی شده توسط استادی دارای اشکال ساختاری بوده و عمدتاً تا سطوح پایین شناختی را مورد سنجش قرار داده بودند [۲۹]. در کل پژوهش‌های پیرامون موضوع ارزش‌یابی انجام شده است، اما کمتر به مطالعه نارسانی‌ها و چالش‌های موجود در شیوه‌های ارزش‌یابی از آموخته‌های دانشجویان بهویژه در دانشگاه علوم پزشکی و علل عدم استفاده از شیوه‌های مختلف پرداخته شده است.

بنابراین هدف این پژوهش، بررسی چالش‌های ارزش‌یابی از آموخته‌های دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی، سپس تعیین رابطه بین این چالش‌ها با رویکرد مطالعه عمل فکورانه دانشجویان بود.

ابزار و روش‌ها

تحقیق حاضر از جنبه هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها از نوع توصیفی- پیمایشی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دوره کارشناسی، ارشد و دانشجویان مقطع علوم پایه دکتری دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال ۱۳۹۳ بود. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۳۵۷ نفر تعیین شد و از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده برای انتخاب نمونه تحقیق استفاده شد. در این روش، هر عضوی در جامعه برای انتخاب شدن به عنوان یک آزمودنی از شانس مساوی و معین برخوردار است، به‌طوری که انتخاب هیچ عضوی در انتخاب عضو بعدی مؤثر نیست.

به‌منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه شناسایی چالش‌های ارزش‌یابی دانشجویان و پرسشنامه رویکرد مطالعه عمل فکورانه استفاده شد. پرسشنامه شناسایی چالش‌های ارزش‌یابی دانشجویان توسط رازقی [۶] تهیه و تنظیم شده است. این پرسشنامه با ۳۲ گویه دربرگیرنده شش چالش مربوط به ارزش‌یابی از آموخته‌های دانشجویان است که عبارتند از؛ چالش‌های مربوط به تاکید بیش از حد به ارزش‌یابی پایانی (۵ گویه)، چالش‌های مربوط به عدم استفاده از ارزش‌یابی‌های فرآیندی و مستمر (۷ گویه)، چالش‌های مربوط به

فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که براساس تفکر و تأمل در جهت نیل به حداکثر پیشرفت انجام می‌گیرند [۱۲]. رویکرد مطالعه عمل فکورانه، سبکی از مطالعه فعال است که معطوف به دست‌یابی به درک عمیق بهجای حفظ طوطی‌وار می‌شود. بهیان دیگر رویکردی به مطالعه است که منجر به یادگیری آگاهانه در انجام فعالیت می‌شود [۱۳]. خصوصیات یادگیری آگاهانه عبارتند از؛ ۱) یادگیری برنامه‌ریزی شده و ساختارمند که تعیین هدف برای یادگیری و تحلیل چگونگی برخورد با موضوع مورد مطالعه است، ۲) برنامه‌ریزی برای استفاده موثر از زمان شامل پیش‌بینی زمان لازم برای مطالعه و تعیین سرعت مناسب مطالعه، ۳) یک خصلت شخصیتی مهم در یادگیری انگیزه است که به فرآگیر کمک می‌کند ۴) فعالیت یادگیری آگاهانه را حفظ کند. به علاوه دانشجویانی که یادگیری آگاهانه بیشتری دارند، تمایل، تلاش و استقامت بیشتری را در انجام وظایف درسی به کار می‌گیرند و به توانایی خود اطمینان دارند، ۵) خودتنظیمی که عبارت است از برنامه‌ریزی بر مبنای مشاهده خویشتن که به‌طور مداوم رفتار را برای دست‌یابی به اهداف مورد نظر، پایش می‌کند [۱۴]. از این رو متخصصان توصیه می‌کنند که فرآیند ارزش‌یابی باید اطلاعاتی را برای دانشجویان و استادان فراهم کند که براساس آن، فرآیند مطالعه و یادگیری در دانشجو و آموزش در استادان ارتقا یابد [۱۵]. تاکنون مطالعات زیادی [۱۶] در زمینه رابطه ارزش‌یابی دانشجویان و رویکردهای مطالعه آنها صورت گرفته است که نشان دادند شیوه‌های ارزش‌یابی تاثیر معنی‌داری بر انتخاب نوع رویکرد مطالعه و یادگیری دانشجویان دارد. لذا با توجه به اینکه تحقیقات زیادی اهمیت و ضرورت ارزش‌یابی از دانشجویان را تأیید کردن، برآورده صحیح این فرآیند مستلزم شناخت وضع موجود، تنگناها و چالش‌های پیش رو است. از جمله تحقیقات انجامشده در این حوزه پژوهش ابراهیمی است که نشان داد سنجش محفوظات و مطالب جزئی، توجه به ارزش‌یابی یادگیری قبلی دانشجویان قبل از دوره و تحت تاثیر قرار گرفتن استادی با مشاهده مشخصات فردی دانشجویان از مهم‌ترین نقاط منفی ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی دانشجویان هستند [۲۲]. فتح‌آبادی در پژوهش خود به این نتیجه رسید که استفاده از امتحانات تشریحی دانشجویان را به رویکرد عمقی مطالعه و استفاده از امتحانات چندگزینه‌ای آنها را به رویکرد سطحی مطالعه سوق می‌دهد [۲۳]. دهقانی پوده و همکاران در پژوهشی نشان دادند حوزه ارزش‌یابی در رشته پزشکی نیمه‌مطلوب است و ضعف در ارزیابی آزمون‌های مهارتی و عملی و نیز عدم تطابق آزمون‌ها با اهداف دروس و همچنین ضعف در ارایه بازخوردهای مختلف در این حوزه کاملاً مشهود است [۲۴]. نتایج تحقیق سبزواری و همکاران نشان داد ارزش‌یابی فاقد الگو و ابزار، سلیقه‌ای، غیرشفاف و محافظه‌کارانه از جمله مواردی بود که بیشتر مورد تاکید مدرسان قرار گرفت و چالش‌ها را در چهار بخش؛ ارزش‌یابی سطحی‌نگر،

پرسشنامه که فقط قسمتی از آن یا یکی از پرسشنامه‌ها پر شده بود)، تعداد ۳۴۹ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تحلیل توصیفی داده‌ها از نرم‌افزار 20 SPSS استفاده شد. در تحلیل استنباطی با استفاده از زبان برنامه‌نویسی لیزرل و لیزرل ساده، از روش حداکثر درست‌نمایی و از تکنیک‌های آماری تحلیل عاملی تاییدی و مدل‌بایی معادلات ساختاری استفاده شد.

یافته‌ها

از ۳۶۰ پرسشنامه توزیع شده، ۳۴۹ (۹۷٪) پرسشنامه تکمیل شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ۲۰۸ نفر (۵۹٪) از افراد دختر و ۱۴۱ نفر (۴۱٪) پسر بودند. به لحاظ دانشکده، ۴۸ نفر (۱۴٪) از دانشکده پژوهشکی، ۳۶ نفر (۱۰٪) از دانشکده دندان‌پزشکی، ۷۳ نفر (۲۱٪) از دانشکده پهندشت، ۷۹ نفر (۲۳٪) از دانشکده پرستاری و مامایی، ۳۲ نفر (۹٪) از دانشکده توان‌بخشی، ۴۷ نفر (۱۳٪) از دانشکده پیراپزشکی و ۳۴ نفر (۱۰٪) از دانشکده داروسازی بودند. شناسایی و تجزیه و تحلیل چالش‌های مربوط به هر حوزه با استفاده از مدل اندازه‌گیری، تکنیک تحلیل عاملی تاییدی انجام شد و هر حوزه از چالش‌ها به صورت جداگانه بررسی و موثرترین شاخص‌ها تعیین شدند (جدول ۱).

به منظور بررسی تاثیر چالش‌های ارزش‌بایی بر رویکرد مطالعه عمل فکورانه دانشجویان از تکنیک معادلات ساختاری استفاده شد که در رابطه با تاثیر چالش‌های ارزش‌بایی از آموخته‌های دانشجویان بر مطالعه عمل فکورانه آنها می‌توان گفت ضریب رگرسیون استاندارد شده که تحت عنوان ضریب مسیر است برابر با -0.74 و مقدار α برای این ضریب 0.73 به دست آمد که این مقدار در سطح 0.01 معنی‌دار بود (شکل ۱).

مقادیر به دست آمده برای شاخص‌های نیکویی برآش مدل ساختاری تحقیق، همگی در محدوده‌های مورد قبول قرار داشتند که نشان داد مدل تحقیق، برآش خوبی با داده‌ها دارد و مدل ساختاری مناسب است (جدول ۲).

جدول (۲) شاخص‌های نیکویی برآش مدل ساختاری

شاخص‌های برآش	محدوده قابل قبول	مقدار
مجذور کای بنهنجار (CMIN/DF)	کوچکتر از ۳	۲/۰۴
ریشه میانگین مربعات باقی‌مانده (RMR)	۰/۰۵	۰/۰۴
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	۰/۰۸	۰/۰۵۶
شاخص نیکویی برآش (GFI)	۰/۹۰	۰/۹۲
شاخص نیکویی برآش اصلاح شده (AGFI)	۰/۹۰	۰/۹۳
شاخص برآش هنجارشده (NFI)	۰/۹۰	۰/۹۰
شاخص برآش تطبیقی (CFI)	۰/۹۰	۰/۹۱

عدم استفاده از ارزش‌بایی‌های غیرعنی (۴ گویه)، چالش‌های مربوط به عدم توجه به تفاوت‌های فردی (۴ گویه)، چالش‌های عاطفی، روانی- حرکتی) (۵ گویه) و چالش‌های مربوط به عدم آشنازی اساتید با فلسفه و هدف ارزش‌بایی (۷ گویه). پرسشنامه مطالعه عمل فکورانه توسط دویور و همکاران براساس تعديل پرسشنامه عمل فکورانه مولارت و همکاران طراحی شده است [۱۷] و با ۲۵ گویه، جنبه‌های عمل فکورانه یعنی چهار مولفه برنامه‌ریزی (۷ گویه)، حجم/تخصیص (۴ گویه)، تکرار/بازنگری (۴ گویه) و سبک مطالعه/خوداندیشی (۱۰ گویه) را تحت پوشش قرار می‌دهد. پرسشنامه‌ها به صورت مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت ساخته شده و ارزش‌گذاری آنها به صورت خیلی کم (۱)، کم (۲)، متوسط (۳)، زیاد (۴) و خیلی‌زیاد (۵) است. برای تعیین پایایی ابزار از آزمون آلفای کرونباخ بهره گرفته شد که ضرایب آلفا در ارتباط با هر یک از اجزای مدل شامل چالش‌های مربوط به تأکید بیش از حد به ارزش‌بایی پایایی 0.88 ، چالش‌های مربوط به عدم استفاده از ارزش‌بایی‌های فرآیندی و مستمر 0.91 ، چالش‌های مربوط به عدم استفاده از ارزش‌بایی‌های غیرعنی 0.93 ، چالش‌های مربوط به عدم توجه به تفاوت‌های فردی 0.88 ، چالش‌های مربوط به عدم توجه به مجموعه هدف‌های یادگیری 0.90 ، چالش‌های مربوط به عدم آشنازی اساتید با فلسفه و هدف ارزش‌بایی 0.89 و در مجموع ضریب پایایی کل برای پرسشنامه چالش‌های ارزش‌بایی از آموخته‌های دانشجویان 0.91 به دست آمد. ضریب آلفا برای برنامه‌ریزی 0.86 ، حجم/تخصیص 0.88 ، تکرار/بازنگری 0.84 ، سبک مطالعه/خوداندیشی 0.88 و ضریب پایایی کل برای پرسشنامه مطالعه عمل فکورانه 0.90 به دست آمد. همچنین برای تعیین روابط ابزار از تکنیک تحلیل عاملی استفاده شد. همه بارهای عاملی (۸) به دست آمده در خصوص متغیرهای آشکار (سئوالات)، بالای 0.50 به دست آمد که در سطح خطای 5% معنی‌دار بودند. این امر نشان می‌دهد که متغیرهای آشکار مدل از برآش قابل قبولی برای اندازه‌گیری سازه‌های پنهان برخوردار هستند. پایایی و روابط این مقیاس‌ها در ایران، در پژوهش‌های چندی مطلوب گزارش شده است [۱۲، ۱۷].

ابتدا با مراجعة به آموزش دانشکده‌ها پس از دریافت مجوز و برنامه کلاسی دانشجویان، محقق در کلاس‌های درس مورد نظر (و گاهی اوقات در سایت و سالن مطالعه دانشکده) حاضر می‌شد و پس از توضیحاتی در مورد هدف پژوهش، به شکلی تصلیفی پرسشنامه‌ها را بین دانشجویان پخش و بعد از ۱۵ دقیقه جمع‌آوری می‌نمود. در پایان پس از توزیع ۳۶۰ پرسشنامه، با احتساب پرسشنامه‌های برگشت‌داده‌نشده (۷ پرسشنامه به علت ترک دانشجو از محلی که پرسشنامه به او داده شده بود) و حذف پرسشنامه‌های ناقص (۴

جدول (۱) نتایج تحلیل عاملی تاییدی چالش‌های ارزش‌یابی از آموخته‌های دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی همدان

چالش‌های ارزش‌یابی از آموخته‌های دانشجویان (شاخص‌های آشکار)			
مقادیر استاندارد شده	ضریب تشخیص آماره T (R ²)	آماره	چالش‌های ارزش‌یابی از آموخته‌های دانشجویان
تائید بیش از حد به ارزش‌یابی پایانی			
۰/۸۴	۱۴/۱۸	۰/۷۰	وادرساختن دانشجویان به رقابت نامطلوب با همکلاسی‌ها
۰/۷۶	۸/۰۶	۰/۵۸	وادرساختن دانشجویان به تقلب
۰/۸۱	۱۱/۰۲	۰/۶۵	وادرساختن دانشجویان به نمره‌گرایی
۰/۷۹	۱۳/۱۶	۰/۶۲	ترغیب دانشجویان به حفظ کردن مطالب
۰/۸۰	۱۶/۳۸	۰/۶۴	ترغیب دانشجویان به مطالعه شب امتحانی
عدم استفاده از ارزش‌یابی‌های فرآیندی و مستمر			
۰/۸۶	۱۴/۴۱	۰/۷۴	تراکم بیش از حد دانشجویان در کلاس‌ها
۰/۷۵	۷/۰۹	۰/۵۶	عدم وجود امکانات مورد نیاز
۰/۷۹	۱۲/۱۸	۰/۶۲	وجود مقررات و قوانین دست‌وپاگیر
۰/۸۵	۸/۱۳	۰/۷۲	پرمشغله‌بودن استادی
۰/۷۸	۱۰/۱۲	۰/۶۱	محتوی دروس کنونی دانشگاه در شرایط فعلی
۰/۸۸	۱۷/۱۵	۰/۷۷	زمان‌بری‌بودن ارزش‌یابی مستمر
۰/۸۱	۱۲/۷۱	۰/۶۵	عدم رغبت و استقبال دانشجویان
عدم استفاده از ارزش‌یابی‌های غیرعینی			
۰/۸۲	۱۷/۰۵	۰/۶۷	عدم آشنایی استادی با سایر شیوه‌های ارزش‌یابی (پورت‌فولیو، خودارزیابی، آزمون‌های کتبی عملکردی، پژوهش و غیره)
۰/۷۶	۱۴/۱۸	۰/۵۷	فقدان امکانات مورد نیاز برای استفاده از سایر شیوه‌های ارزش‌یابی
۰/۷۲	۶/۱۲	۰/۵۲	عدم امکان استفاده از شیوه‌های ارزش‌یابی
۰/۸۱	۱۶/۹۶	۰/۶۵	عدم توانایی برخی استادی در استفاده از امکانات برای انجام ارزش‌یابی
عدم توجه به تفاوت‌های فردی			
۰/۸۲	۱۱/۷۳	۰/۶۷	عدم توجه به آزادی عمل دانشجویان
۰/۷۹	۹/۱۲	۰/۶۲	عدم توجه به نوآوری و خلاقیت دانشجویان
۰/۷۶	۱۳/۲۷	۰/۵۸	عدم تقویت حس اعتماد به نفس دانشجویان در شیوه‌های فعلی ارزش‌یابی
۰/۸۷	۱۷/۰۹	۰/۷۵	عدم توجه به علایق دانشجویان در امتحانات
عدم توجه به مجموعه هدف‌های یادگیری (شناختی، عاطفی، روانی - حرکتی)			
۰/۸۴	۱۵/۲۸	۰/۷۰	وادرساختن دانشجویان به یادگیری سطحی مفاهیم و مسائل
۰/۸۲	۱۸/۳۳	۰/۶۷	عدم استفاده از سوالات عمیق و استنباطی در اغلب شیوه‌های فعلی
۰/۸۱	۱۵/۱۲	۰/۶۵	عدم توجه امتحانات به سیک یادگیری دانشجویان
۰/۷۳	۹/۰۲	۰/۵۳	عدم وجود تناسب بین شیوه‌های ارزش‌یابی با اهداف واحد درسی ارایه شده
۰/۷۶	۱۷/۱۲	۰/۵۸	ارزش‌یابی‌های فعلی دانشگاه بیشتر موضوع محور است نه قابلیت محور
عدم آشنایی استادی با فلسفه و هدف ارزش‌یابی			
۰/۷۸	۱۷/۰۰	۰/۶۱	عدم تلاش برای ایجاد رغبت و کسب عادت صحیح به مطالعه و تحقیق
۰/۸۳	۱۱/۱۲	۰/۶۹	ارایه بازخورد نامناسب به دانشجویان در شیوه فعلی ارزش‌یابی
۰/۸۰	۸/۱۳	۰/۶۴	استفاده برخی از استادی از امتحان غالباً به قصد مج‌گیری از دانشجویان
۰/۸۲	۱۰/۵۳	۰/۶۷	اقنام به ارزش‌یابی برخی استادی با پیش‌داوری نامناسب نسبت به دانشجویان
۰/۷۸	۱۵/۱۲	۰/۶۱	عدم ترغیب دانشجویان به مشارکت و کار گروهی
۰/۷۷	۸/۰۵	۰/۵۹	عدم ترغیب دانشجویان به مهارت‌های خودتنظیمی و خوداصلاحی
۰/۷۹	۱۲/۷۰	۰/۶۲	عدم ترغیب دانشجویان به خودانتقادی

بحث

تائید بیش از حد بر ارزش‌یابی پایانی، "وادرساختن دانشجویان به رقابت نامطلوب با همکلاسی‌ها" بیشترین بار عاملی را داشت که یافته‌های بدست‌آمده، بهنوعی با نتایج پژوهش مارش و روج [۳۰]، تارانت [۲۹] و جی‌فستر [۶] همخوانی دارد. از آنجا که تائید بیش از اندازه بر ارزش‌یابی پایانی، پیامدهای نامطلوبی را به همراه خواهد

در این مطالعه در مرحله اول چالش‌های ارزش‌یابی از آموخته‌های دانشجویان علوم پزشکی بررسی شد و در مرحله دوم میزان تاثیر چالش‌های ارزش‌یابی بر رویکرد مطالعه عمل فکورانه دانشجویان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. با توجه به نتایج، از میان عوامل

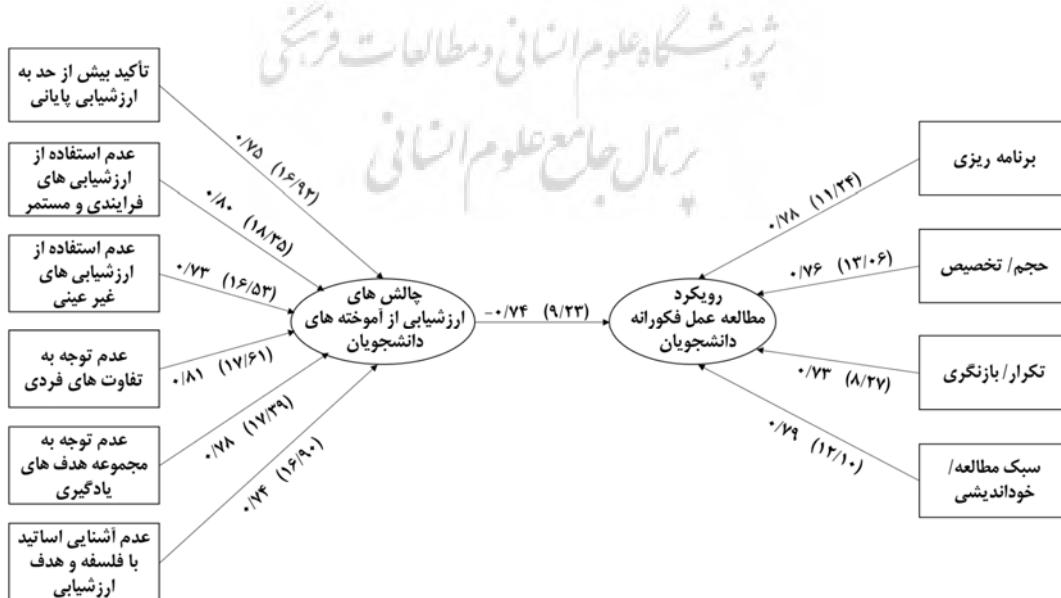
فعلی دانشگاه علوم پزشکی، هم به لحاظ ساختار آموزشی و هم به لحاظ محیطی و فراهم سازی بسترهای مورد نیاز، ناممکن یا به تأخیر می اندازد. بنابراین با توجه به مسایل پیش رو شاید بتوان گفت که با فراهم کردن امکانات و تجهیزات مورد نیاز و همسو با آن برگزاری کارگاههای آموزشی برای اسانید، می توان آگاهی و توانایی لازم را در اسناید فراهم ساخت و آنها را به استفاده از شیوه‌ها، روش‌ها و طرقی که آنها را به استفاده از این گونه روش‌ها ترغیب نمایند، برانگیخت.

نتایج چالش‌های عدم توجه به تفاوت‌های فردی نشان داد "عدم توجه به علایق دانشجویان در امتحانات" و "عدم توجه به آزادی عمل دانشجویان" به ترتیب بیشترین بار عاملی را دارند. این نتایج با یافته‌های رازقی [۶] و لوین و سان [۲۷] همسو است. در فرآیند آموزش باید به دانشجویان به عنوان عنصری فعال و نه منفعل نگریست و با ایجاد فرصت و فضای مناسب تعامل، روش‌های تدریس مناسب و بالاخره شیوه‌های متعدد ارزش‌بایی موجبات پرورش نوآوری، خلاقیت و تقویت حس اعتمادبه نفس دانشجویان را فراهم نمود. با بررسی دو روش ارزش‌بایی از یادگیری دانشجویان با آموزش معلم محور و شاگردمحور شاید بتوان گفت که در آموزش فراگیرمحوری، ارزیابی یا سنجش در ضمن فعالیتها انجام می‌شود و سنجش یادگیری به کمک نمایش، ارایه مجموعه کارها و عملکرد یادگیرندگان انجام می‌گیرد و استاد و دانشجو هر دو درباره کم و کیف کارها به مثابه مرجع داوری عمل می‌کنند. بنابراین با توجه به مزیت‌هایی که این گونه روش‌ها دارند، آشنایی اسناید با این روش‌ها، فراهم سازی امکانات مورد نیاز، ضرورت تغییر در برنامه درسی و توجه به آموزش‌های گروهی با درنظرگرفتن قابلیت‌های فردی افراد، توجه به نقش ارزش‌بایی تکوینی و تشخیصی در کاهش این گونه چالش‌ها موثر خواهند بود.

داشت و اغلب به قصد نمره‌گذاری میزان آموخته‌های دانشجویان به کار گرفته می‌شود و از طرفی دغدغه‌های چندگانه‌ای را بر دانشجویان به همراه دارد، بنابراین به نظر می‌رسد که تکیه بر ارزش‌بایی پایانی تاثیر چندانی در بهبود کیفیت یادگیری و فرآیند آموزشی نخواهد داشت. از این رو، ارزش‌بایی تشخیصی و تکوینی نقش موثری در یادگیری دارند و در تعیین راهبردهای ارزش‌بایی از آموخته‌های دانشجویان باید مورد تأکید قرار گیرند.

تحلیل حوزه چالش‌های عدم استفاده از ارزش‌بایی فرآیندی و مستمر، نشان داد که "زمان بر بودن" و "تراکم بیش از حد دانشجویان در کلاس‌ها" به ترتیب با بیشترین بار عاملی، موثرترین عامل نبود بسترهای لازم برای ارزش‌بایی مستمر به شمار می‌آیند. یافته‌های این تحقیق با نتایج ساین [۲۸]، کشتی‌آرایی و همکاران [۳۱] و سپاسی [۳۲] همخوانی دارد. با توجه به تاثیرات مثبت ارزش‌بایی‌های فرآیندی و مستمر از یادگیرندگان، به نظر می‌رسد که وجود سازوکارهای آموزشی مناسب، ایجاد فضای مطلوب آموزشی، بسترسازی مناسب زمانی، به‌حداقل رساندن جمعیت کلاس و ایجاد آمادگی روانی برای دانشجویان و اسناید در این باره می‌تواند موثر واقع شود. از طرفی شاید بتوان گفت با ایجاد چنین جو حاکم در موقعیت‌های آموزشی، تنوع در روش‌های ارزش‌بایی و بهترین آن بهبود پیشرفت دانشجویان را می‌توان متصور شد.

در رابطه با عوامل عدم استفاده از ارزش‌بایی غیرعینی، "عدم آشنایی اسناید با سایر شیوه‌های ارزش‌بایی نوین"، بیشترین بار عاملی و تاثیر را داشت که این نتایج با یافته‌های حیدری و حمدی [۳۳]، گالیکسون [۳۴] و شکیلا و اموس [۳۵] همخوانی دارد. استفاده از شیوه‌های نوین ارزش‌بایی، آموزش و بهترین آن تدریس و ارزش‌بایی را بیشتر به سمت و سوی آموزش افرادی و گروهی مستقل سوق می‌دهند. این در حالی است که استفاده از این شیوه‌ها را در شرایط

شکل (۱) مدل ساختاری رویکرد مطالعه عمل فکورانه دانشجویان براساس چالش‌های ارزش‌بایی از آموخته‌های آنها در دانشگاه علوم پزشکی همدان

ازشیابی و توجه به ارزشیابی‌های مستمر و تکوینی در کاهش

چالش پیش رو موثر واقع شود.

نتایج تحلیل مسیر نشان داد چالش‌های ارزشیابی از آموخته‌های دانشجویان تاثیر معنی‌دار، اما منفی بر رویکرد مطالعه عمل فکورانه آنها دارد. نتایج این تحقیق از بابت اینکه شیوه‌های ارزشیابی می‌تواند در رویکرد و سبک یادگیری دانشجویان تعیین کننده باشد با یافته‌های دیست [۳۸]، مک‌کی و همکاران [۳۹]، گالیکرس و همکاران [۴۰]، عباسزاده و همکاران [۱۶] و عبدی و نیلی [۱۷] همخوان است. چالش‌های ارزشیابی، رویکرد مطالعه عمل فکورانه دانشجویان که یک نوع یادگیری آگاهانه است را تحت تاثیر قرار می‌دهد. این رابطه منفی نشان می‌دهد اگر این چالش‌ها برطرف نشود دانشجویان به مطالعه سطحی و حفظ طوطی‌وار بیشتر روی می‌آورند. دانشجویان گروه علوم پزشکی در دوران تحصیل خود با حجم بالای از اطلاعات سروکار دارند که برای ساماندهی و یادگیری آنها، نیاز به استفاده از راهبردهای مناسب دارند. دانشجویان در هنگام روبه‌روشدن با انواع تکالیف یادگیری از راهبردهای مشخصی برای یادگیری استفاده می‌کنند. یکی از راهبردهای اثربخش، رویکرد مطالعه عمل فکورانه است که با چهار مولفه برنامه‌ریزی، حجم/تخصیص، تکرار/بانزنگری و سبک مطالعه/خوداندیشی، گامی اساسی در مداخلات آموزشی است و موفقیت دانشجویان را از طریق تعیین نقاط قوت و ضعف مطالعه و تأمین مداخلات مناسب ارتقا می‌بخشد.

از محدودیت‌های این مطالعه انگیزه کم دانشجویان نسبت به پژوهش و همکاری با محقق بود چون فکر می‌کردند این بررسی‌ها تاثیری در شیوه آموزش و ارزشیابی آنها ندارد. در این تحقیق بهتر بود نظرات اعضای هیات علمی نیز جمع‌آوری و با نظرات دانشجویان مورد مقایسه قرار می‌گرفت، اما به دلیل گستردگی اطلاعات به دست‌آمده و محدودیت در حجم مقاله، در قالب یک مقاله پژوهشی قرار نمی‌گرفت. یکی از دلایل ضعف در انتخاب مهارت‌های مطالعه و مدیریت یادگیری دانشجویان، شیوه ارزشیابی اساتید و چالش‌های پیش روی این روش‌ها است. مسئولان آموزشی و برنامه‌ریزان درسی دانشکده‌های علوم پزشکی می‌توانند از طریق مداخلات آموزشی مناسب، برنامه‌ریزی‌های صحیح از قبیل برگزاری کارگاه‌ها و تعیین استانداردهای ارزشیابی، سعی در رشد و ارتقای بهره‌گیری از رویکرد مطالعه عمل فکورانه در دانشجویان خود داشته باشند تا زمینه موفقیت و ارتقای دانشجویان را فراهم نموده و در نتیجه به ارتقای سلامت انسان‌ها در جامعه کمک نمایند.

نتیجه‌گیری

هر چه تجربیات آموزشی برای دانشجویان، محسوس و در محیط بیشتر تعاملی صورت بگیرد و بهنوعی تقاضه‌های فردی و

تحلیل حوزه عوامل عدم توجه به مجموعه هدف‌های یادگیری نشان داد "وادرساختن دانشجویان به یادگیری سطحی مفاهیم و مسایل" و "عدم استفاده از سئوالات عمیق و استنباطی در اغلب شیوه‌های فعلی" به ترتیب بیشترین تاثیر را دارند. نتایج این تحقیق با یافته‌های تارانت [۲۹]، فتح‌آبادی [۳۳] و ابراهیمی [۲۲] همخوان است. به هر حال یکی از واقعیت‌های نظام آموزش عالی و ارزشیابی از آموخته‌های دانشجویان تاکید بر آزمون‌هایی است که به لحاظ طراحی دارای اشکال ساختاری است و سطوح اولیه شناختی را اندازه‌گیری می‌کند که منجر به کاهش سطح یادگیری و عدم ایجاد بینش عمیق و همه‌جانبه خواهد شد. واقعیت دیگر ارزشیابی‌های به عمل آمده از دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی، مربوط به رویکردهای مطالعه، سبک و نحوه یادگیری دانشجویان است. به هر حال هر نوع ارزشیابی، نیازمند یک فرآیند ذهنی مطالعه است. بنابراین چگونه می‌توان امیدوار بود با شیوه‌های متداول ارزشیابی در دانشگاه، دانشجویان را به تفکر عمیق و همه‌جانبه رهنمود کرد؟ به نظر می‌رسد که تعیین راهکارهایی چون؛ توجه به میزان هدف‌های مربوط به واحدهای خاص و کل دروس، طراحی کلی دروس، مواد آموزشی و روش‌ها به‌شکل موثر و کارآمدتر، تعیین محتوای برنامه درسی به‌شکل انعطاف‌پذیرتر و به‌تبع آن نحوه تدریس، طوری که دارای مسایل فاقد قالب مشخص باشد و میزان استفاده مدرسان از شیوه‌های متنوع در کاهش چالش پیش رو موثر خواهد بود.

نتایج تحلیل عوامل عدم آشنایی اساتید با فلسفه و هدف ارزشیابی نشان داد "ارایه بازخورد نامناسب به دانشجویان در شیوه فعلی ارزشیابی از آنها" و "اقدام به ارزشیابی برخی اساتید با پیش‌داوری نامناسب نسبت به دانشجویان" به ترتیب دارای بیشترین تاثیر در این حوزه بودند. نتایج این تحقیق با یافته‌های بوستون [۳۶]، شریفیان و همکاران [۳۷] و رازقی [۶] همسو است. سنجش میزان مهارت یادگیرندگان، تشخیص نقاط ضعف و قوت یادگیرندگان، مشخص کردن دانش فرد قبل از شروع دوره آموزش و ارزشیابی میزان پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان، از مباحثی است که لزوم بازاندیشی در شیوه فعلی ارزشیابی را مطرح می‌نماید. این در حالی است که با توجه به وجود ملاک‌های مبهم و غیرمشخص در ارزشیابی از دانشجویان، اختلاف زیاد نمره‌گذاری درباره یک درس، فعالیت‌های غیرضروری و بی‌اطلاعی دانشجویان از تکالیفی که به لحاظ علمی ارزشمند یا فاقد ارزش محسوب می‌شود، آنها را با نوعی سردرگمی و سلیقه‌های متفاوت اساتید مواجه می‌سازد. بنابراین شاید بتوان گفت ارایه بازخوردهای توضیحی در ارزشیابی‌های به عمل آمده از دانشجویان توسط کسانی که دارای دانش کافی برای آزمون گرفتن هستند یا اساتید آموزش دیده و مجرب در امر تدریس و ارزشیابی، استفاده از شیوه‌های متنوع

قابلیت‌های آنها شناسایی و به رسمیت شناخته شود و در تهیه آزمون‌های پیشرفت تحصیلی و استفاده از آنها در جریان آموزش و یادگیری به اصول توجه شود، چالش‌های موجود در شیوه‌های فعلی ارزش‌بایی از دانشجویان به‌حداقل می‌رسد و رویکرد مطالعه عمل فکورانه دانشجویان را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

تشکر و قدردانی: ضمن تشکر از معاونت محترم آموزش، از کلیه دانشجویان عزیزی که در انجام این تحقیق مشارکت نمودند تشکر و قدردانی می‌شود.

تاییدیه اخلاقی: موردی توسط نویسنده‌گان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی توسط نویسنده‌گان گزارش نشده است.

منابع مالی: موردی توسط نویسنده‌گان گزارش نشده است.

منابع

- 13- Moulaert V, Verwijnen MG, Rikers R, Scherpelbier AJ. The effects of deliberate practice in undergraduate medical education. *Med Educ.* 2004;38(10):1044-52.
- 14- Ericsson KA. The scientific study of expert levels of performance: General implications for optimal learning and creativity. *High Ability Stud.* 1998;9(1):75-100.
- 15- Bourbonnais FF, Langford S, Giannantonio L. Development of a clinical assessment tool for baccalaureate nursing students. *Nurse Educ Pract.* 2008;8(1):62-71.
- 16- Abbas Zadeh A, Borhani F, Sabzevari S, Eftekhari Z. The assessment methods and its relationship to learning approaches of nursing students in Kerman University of Medical Sciences, Iran. *Strides Dev Med Educ.* 2013;10(2):260-70. [Persian]
- 17- Abdi H, Nilli MR. The Relationship between course experience and deliberate practice study approach among nursing students. *Iran J Med Educ.* 2014;14(9):758-66. [Persian]
- 18- Mahmoodi MR. Validation of studying and Learning Approaches Questionnaire to identify students' studying and learning methods. *Strides Dev Med Educ.* 2014;10(4):421-30. [Persian]
- 19- Dlouhá J, Burandt S. Design and evaluation of learning processes in an international sustainability oriented study programme. In search of a new educational quality and assessment method. *J Cleaner Product.* 2015;106:247-58.
- 20- Grift W, Helms Lorenz M, Maulana R. Teaching skills of student teachers: Calibration of an evaluation instrument and its value in predicting student academic engagement. *Stud Educ Eval.* 2014;43:150-9.
- 21- Klimova BF. Evaluation Methods as an effective tool for the development of students' learning. *Procedia.* 2014;152:112-5.
- 22- Ebrahimi Z. Study strengths and weaknesses of undergraduate university students' progress evaluation practices of teachers and students [Dissertation]. Isfahan: Isfahan University; 2012. [Persian]
- 23- Fath Abadi J, Rezaei A. Examining the effects of descriptive-qualitative evaluation approach in achieving cognitive, affective and psycho-motor educational objectives at primary schools. *J Manag Plann Educ Sys.* 2009;(2):31-52. [Persian]
- 24- Dehghani Poudeh M, Shams B, Ashourioun V, Esmailee A, Asilian A, Nasri P, et al. Internal assessment of Isfahan general medicine curriculum based on basic standards of Ministry of Health and Medical Education. A Model for evaluation and analysis of results. *Iran J Med Educ.* 2011;10(5):552-65. [Persian]
- 25- Sabzevari S, Abbaszadeh A, Borhani F. Perception of nursing faculties from clinical assessment challenges in students: A qualitative study. *Strides Dev Med Educ.* 2013;10(3):385-97. [Persian]
- 26- Alavi M, Irajpour A. Optimum characteristics of nursing students' clinical evaluation: Clinical nursing teachers' viewpoints in Isfahan University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ.* 2014;13(10):796-808. [Persian]
- 27- Levin A, Sun CJ. Barriers With in the Academy. *J Internet Higher Educ.* 2003;(4):34-45.
- 28- Suen HK, Wu Q. Psychometric paradox of very high-stakes assessment and solutions. *J Educ Policy.* 2006;3(1):113.
- 29- Tarant S. The evaluation of a collaborative teaching team in higher education. *J Acc Educ.* 2008;16(3-4):120-35.

- تاثیر چالش‌های ارزشیابی آموخته‌های دانشجویان بر رویکرد مطالعه عمل فکورانه ۱۱۳
- 36- Boston C. The concept of formative assessment. Pract Assess Res Eval. 2002;8(9). Available from: <http://PAREonline.net/getvn.asp?v=8&n=9>
- 37- Shareefiaan F, Nasr AR, Aabedee L. Exemplary professors' approach to academic evaluation and the extent of its use by other faculty members. Q J New Thoughts Educ. 2009;5(1):9-34. [Persian]
- 38- Diseth A. Approaches to learning, course experience and examination grade among undergraduate psychology students: Testing of mediator effects and construct validity. Stud Higher Educ. 2007;32(3):373-88.
- 39- McKee G, Costello P, Adams A, Porter M. The Use of a Supplementary Online Learning Course, and its Effect on Academic Achievement within an Undergraduate Nursing Programme. Irland J Teach Learn Higher Educ. 2010;2(1):1-15.
- 40- Gulikers JTM, Bastiaens TJ, Kirschner PA, Kester L. Relations between student perceptions of assessment authenticity, study approaches and learning outcome. Stud Educ Eval. 2006;32(4):381-400.
- 30- Marsh H, Roche LA. Making students' evaluations of teaching effectiveness effective: The critical issues of validity, bias, and utility. Am Psychol Assoc. 1997;52(11):1187-97.
- 31- Keshtiaray N, Karimi Alavijeh A, Foroughi Abari AA. Identifying the barriers and challenges in performing the descriptive evaluation plan. Res Curriculum Plann Q J Sci Res. 2014;10(12):53-68. [Persian]
- 32- Sepasi H. Check formative assessment on student progress. J Soc Sci Hum Univ Shiraz. 2004;20(1):1-10. [Persian]
- 33- Heidari F, Ahmadi Gh. Identifying problems and offering solutions a curriculum to meet the Curriculum evaluation process. Res Curriculum Plann Q J Sci Res. 2013;10(9):126-36. [Persian]
- 34- Gollickson N. Assessment and classroom learning assessment in education: Principles policy and practice. Educ Res. 1967;5(1):73-7.
- 35- Shakila T, Amos R. Synthesis of research on classroom management. J Educ Leader. 1983;83(4):342-7.

